



# ଅରକ୍ଷିତକୁ ଦଇବ ସାହା

ଡ. ଦୁଃଖୀଶ୍ୟାମ ମିଶ୍ର



‘ଅରକ୍ଷିତକୁ ଦଇବ ସାହା’ - ପାଟିରୁ ବାହାରି ଗଲା ବୋଉଙ୍କର। ଛଳ ଛଳ ଆଖିରୁ ଦୂରଦୂରାନ୍ତ ଲୁହ ଝରିପଡ଼ିଲା। କାଳବୈଶାଖୀର ଉଦୟତାରୁ ହଠାତ୍ ଶାନ୍ତ ହେବାପରି, ଧୂସରିଧିଆ ବୋଉଙ୍କର ମନ ସମାଜି ନେଇ, ରୁଦ୍ଧ କଣ୍ଠରେ କହିଲେ - ‘କ’ଣ ପାଇଁ ବଞ୍ଚିଥାନ୍ତା ? ତାର କିଏ ଥିଲା ଦେଖାରଖା କରିବା ପାଇଁ। ଭଗବାନ ତାକୁ ନିଜ ପାଖକୁ ନେଇଗଲେନି ଯେ, ତାକୁ ତାରି ଦେଲେ ।’

ବୋଉ କଥାଟି ସିନା ବୁଝେଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କହିଦେଲେ, ହେଲେ ନିଜ ମନର ଯତ୍ନଶୀଳ ନିଜ ବୁକୁଡ଼ିଲେ ସମାଜି ପାରୁନଥିବାର ପ୍ରତୀତ ହେଉଥିଲା।

ଅରକ୍ଷିତ ଯେପରି ବୋଉଙ୍କ ମନରେ ଗୋଟିଏ ଗାତ ବାଗ, ଯାହାକୁ ସହଜରେ ଛଡ଼େଇବା କଷ୍ଟ। ଅରକ୍ଷିତ ପାଇଁ ଦୂରଗୋପା ଲୁହ ହୁଏତ ତା ପାଇଁ ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି ହୋଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ଅରକ୍ଷିତ ପାଇଁ ବୋଉଙ୍କ ବୁକୁଡ଼ିଲେ କୋହ ଏକ ବିଶ୍ରାନ୍ତ ସ୍ମୃତିର ନଦୀ ପରି। କିଛି ଦୁଃଖ ଆଗରୁ ଗାଁ ମୁଣ୍ଡରୁ ‘ରାମ ନାମ ସତ୍ୟ’ ସ୍ଵର ଭାସିଆସିଲା। ଯେମିତି ଅସ୍ପଷ୍ଟାମୀ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଅମାବାସ୍ୟାର ଅନ୍ଧାର ଘୋଟିବା ପାଇଁ ଅପସରି ଗଲେ। ଝାଞ୍ଜି ଖୋଳନ ଶବ୍ଦରେ ଭାସି ଆସୁଥିଲା ଅରକ୍ଷିତ ପ୍ରତି ସମସ୍ତ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ଆତ୍ମୀୟତା, ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ସ୍ଵେଚ୍ଛା।

କିଛି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଅରକ୍ଷିତର ମନ ପାର୍ଥବ ଶରୀର ପଞ୍ଚକୃତରେ ବିଲୀନ ହୋଇଯିବ। ବୋଉ ଘର ବାଡ଼ିପତ ଗାଧା ଦେଇ ଗାଁ ମୁଣ୍ଡ ମଧ୍ୟର ଆଡୁଆଳରୁ ବାହାରି ଯାଉଥିବା ଶବଯାତ୍ରା ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ। ହାତରେ ଥାଏ କିଛି ଝଡ଼ା ମଇଳା ଫୁଲ, ଫଗୁ ଓ ଦାପ ଯୁଦ। ଏହିକିଛି ଫୁଲ ଓ ଫଗୁ ଅରକ୍ଷିତର ଶବକୁ ଅରକ୍ଷିତ ନକରି ସମାଧାନେ ବି ଦାୟ ଦେବାରେ ତାଙ୍କ ବ୍ୟାକୁଳତା। ଶବଯାତ୍ରା ମା’କୁ ଦେଖୁ ଅଟକି ଗଲା ।

ବୋଉ ଫୁଲ, ଫଗୁ, ଦାପ ଓ ଧୂପ ଦେଇ ଶବକୁ ବିଦାୟ ଦେଲେ - ଯେମିତି ବୋଉ ମାତୃଦୁର କଷ୍ଟକୁ କଳାଞ୍ଜଳି ଦେଇ ଅରକ୍ଷିତର ଶେଷ ଦର୍ଶନ କଲେ, ସେମିତି ଅରକ୍ଷିତ ତା ଅତି ପ୍ରିୟ ମା’ଙ୍କ ଠାରୁ ତୋରାଣି ପାଣି ପାଇବା ପରି ଫୁଲ ଓ ଫଗୁ ଅତି ଆପଣାର ଭଳି ଆଦରି ନେଇଗଲା। ସତ୍ୟ ନିଦ୍ରା ଯିବାପରି ମୁହଁ ଗୁଲି ବିହୀନ ନିଦ୍ରାରେ ଯେପରି ଅରକ୍ଷିତ ତାର ପାର୍ଥବ ଜଗତର କିଛି ବଳକା ମୁହୂର୍ତ୍ତକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିବାର ଛଳ କରୁଥିଲା। ପୁନର୍ବାର ‘ରାମ ନାମ ସତ୍ୟ’ ସ୍ଵର ପ୍ଲାଣ୍ଟ ପରିବେଶକୁ ଶୋକାତୁର କରି ଶବଯାତ୍ରାକୁ ଆଗେଇ ନେଲା। ବୋଉ ପଶତକାନିକୁ ଆଖି ଓ ମୁହଁରେ ଦାପି ଘରମୁହଁ ଲେଉଟି ପଡ଼ିଲେ, ମଧ୍ୟର ବାହାରେ ମୁଣ୍ଡିଆ ପାରି।

ବହୁତ ବର୍ଷ ତଳେ ଅରକ୍ଷିତକୁ ଦେଖୁଥିଲି। ଏମିତି ଦ୍ଵାକିରି କରିବା ପରେ ଗାଁକୁ ଛୁଟିରେ ଆସିଲେ ଅତିକମ୍ ସମୟ କେମିତି ବିତିଯାଏ, ନିଜ ପରିକଳକୁ ଭେଟିବା ବି ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରେନି। କିନ୍ତୁ, ବୋଉଙ୍କ ସହିତ ଦୂରଭାଷ ଦ୍ଵାରା ଗାଁ ଯାହରେ ଘରୁଥିବା ସମସ୍ତ ଘଟଣାର ପୁଣ୍ୟମୁଖ୍ୟ ବିବରଣୀ ସହଜରେ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇଯାଏ। ବୋଉଙ୍କ ସହିତ ଦୂରଭାଷରେ କଥାହେବା, ନିଜ ଯୌର୍ଯ୍ୟର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରୀକ୍ଷା ।

ଅରକ୍ଷିତକୁ ମୁହଁଟି ସ୍ଵପ୍ନ ବାରିହେଉଥିଲା। ମୁଣ୍ଡରେ ଅଳ୍ପ ଧଳା ଓ କଳା ବାଳର ସମିଶ୍ରଣ। ମୁହଁରେ ମଧ୍ୟ ଚାପାଠା ଚାପାଠା ରୁଦ୍ଧ କଳା ଧଳା ମିଶା ଦାଢ଼ି। ଆଖି ଦୁଇଟି ତାଣ୍ଡୁଳ କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ବିଶ୍ଵାସବାଦୀତା ମନୋବଳ ଓ ଦମ୍ଭକୁ ପରିପ୍ରକାଶ କରୁଥିଲା। ଆଖି ଲୁହୁନଥିବା ମଇଳା ଲୁଗା ଓ ଦେହରେ ଗୋଟେ ଖୋଟା ଗାମୁଛା, ଫୁଲୁକା ଦେହକୁ ଆବରଣ କରିବା ପାଇଁ ସଦା ତପୁର।

ଶାନ୍ତଦିନେ ତାଙ୍କ ଶରୀରଟି ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ଆହାଦିତ ଥାଏ। ଗୋଟେ ମୋଟା ସୁତା ଦାବର ପାଖ ହାତରୁ କିଣି ଅତି ଯତ୍ନରେ ସାଜିଥାନ୍ତି। ମୁହଁରେ ରୁଦ୍ଧ ଦାଢ଼ିଗୁଡ଼ା ନିଜ ଭାଗ୍ୟର କୁଳତାକୁ ପରୀକ୍ଷିତ କରି ତାଙ୍କ ଦୃଢ଼ ମନ ଓ ଦକ୍ଷ ଆତ୍ମବିଶ୍ଵାସକୁ ବାହାରକୁ ନିକ୍ଷେପ କରେ ଯେମିତି। ମାଟି ମା’ର ବକ୍ଷ ତାଙ୍କ ଖାଲି ପାଦକୁ ଆବୋରି ନିଏ। କିବା ଖରା କିବା ଶୀତ। ପାଦ ଦୁଇଟିର ପରିଧି କାଠ ଡିରିବା କରତର ଦାଢ଼ ପରି । ଖରା, କାକର, ଶୀତ ଓ ବର୍ଷା ପାଣି ଖାଇ ବଧୂରା ହୋଇଯାଆନ୍ତାଏ ବୋଧେ । ଉଦ୍‌ଉଦିଆ ଖରାରେ ଗାଁ ରାସ୍ତା ତାଟିଲା ବାଲି ଉପରେ ସେ ନିର୍ଭୀକ ଭାବେ ଦୂଲିଯାଏ । କମର ଖୋସଣିରେ ମୂଳ ଲାଗି ପାଉଥିବା କିଛି ଚଳା ଥିଲେ, ରୁଦ୍ଧ ଦାଢ଼ି ଓ ନିଶ ଭିତରୁ ତେନାଏ ହସ ଧରି ଆସେ । ଯଦି କିଛି ବିପରୀତ ପରିସ୍ଥିତି ଥାଏ, ମନର ଦୁର୍ବଳ ଆବେଶ କାହାକୁ ନ କଣେଇବା ପାଇଁ ମୁଣ୍ଡ ପୋତି ପୋତି ଦୂଲିଯାଏ । କାଳେ ତା ଦୁର୍ବଳତା ଅନୁଧ୍ୟାନ କରି କିଏ ଦୟା ଦେଖାଇବ, ସେଥିପାଇଁ ନିଜ ସ୍ଵାଭିମାନ ସହିତ ହାତ ଦୁଇଟିକୁ ପିଠି ପଛରେ ଛଦି ନତମସ୍ତକ କରି ମାଟି ମା’ର ବକ୍ଷକୁ ଦାହିଁ ଦାହିଁ ବାଟେଇଯାଏ ।

ଉଦ୍‌ଉଦିଆ ଭୈରବୀକୃତିତ ଖରା ବିନର ଦୁଇପ୍ରହର। ହଠାତ୍ ଅରକ୍ଷିତ ବାଡ଼ିଦୁଆର ପାହାଡ଼ ପାଖେ । କ୍ଷୀଣ ସ୍ଵରରେ ତାଙ୍କ ଶୁଭିଳା, ‘ସାଆନ୍ତାଣୀ’ । ଆରେ, ଉଏ ତ ବୋଧେ ଅରକ୍ଷିତ। ଅବେକାରେ କେମିତି ?

ବୋଉଙ୍କର ଦିନକର ଘର କାମ ଓ ଆମ ସମସ୍ତ ପିଲାଙ୍କର (ପାଞ୍ଚ ପୁଅ ଓ ଦୁଇ ଝିଅ) ଜଞ୍ଜାଳ, ଖାଇବା ପିଇବାକୁ ଦେଇ ଟିକେ ବିଶ୍ରାମର ବେଳ । ଖଟରୁ ତର ତର ହୋଇ ଉଠି ଧାଇଁଲେ ।

‘ଆରେ ଅରକ୍ଷିତ, କ’ଣ ହେଲା, କିଛି କହିବ ନା କ’ଣ ?’

- ‘ନାହିଁ ନାହିଁ ମା ସାଆନ୍ତାଣୀ, ଏମିତି ଟିକେ ପକେଇ ଆସିଲି ।’

ମା’ ସିଏ, ନିତ୍ୟ ଅନୁପୂର୍ଣ୍ଣା । ଅରକ୍ଷିତର ଦୁର ଅଜ୍ଞାନ ବାକ୍ୟରୁ ବାରିନେଲେ ତା ପେଟର ବେଦନା । ଅରକ୍ଷିତ ଏତେ ସ୍ଵାଭିମାନୀ ଯେ ନିଜ ମୁହଁରେ ପେଟର ବେଦନା କହିବା ତା’ ପକ୍ଷରେ କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ । କିନ୍ତୁ, ବୋଉ ହାଣ୍ଡିଶାଳ ତେଜୋତାରେ ଥିବା ମାଟିହାଣ୍ଡିରୁ ବେଲେ ପଖାଳ ଓ ପିଲାଙ୍କ ଦୋଷତା ଖାଇବା ପାଇଁ ଥିବା ଆକୁସିଧା ଶୀଘ୍ର ଧରିଆସିଲେ । ପଥୁରୀରେ କିଛି ଲୁଣ, କଞ୍ଚା ଲଙ୍କା ଓ ପିଆଜ କାଟି ପକେଇ ଦେଲେ । ଆକୁସିଧା ବ୍ୟତୀତ ଘରେ ରକ୍ଷା ତରକାରି କିଛି ନଥାଏ ।

କିଛି ଭଜାଭଜି କରିବାକୁ ମନ ଉଦ୍ୟତ ମାତ୍ରେ ପରାସ୍ତ ହୁଏ । କାଳେ ଅରକ୍ଷିତର ପେଟ ବେଦନା ବୋଉଙ୍କୁ ବାରଣ କରୁଛି । ସେପଟେ ପଖାଳ ଓ ଆକୁସିଧା ଯେମିତି ହାଣ୍ଡିଶାଳରେ ଅରକ୍ଷିତକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିଲା ।

ବାଡ଼ି ପିଣ୍ଡାରେ ଅରକ୍ଷିତ ସଙ୍କୋଚ କରେ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଘର ବେଲା ପଥୁରୀରେ କିପରି ଖାଇବ ? ବୋଉଙ୍କ ସ୍ଵେଚ୍ଛା ଗୋଟେ ପାଟିରେ ଅରକ୍ଷିତ ଆଳୁ ଚୁକଟି ଲୁଣିଲଙ୍କା ମନ୍ତୁଥିଲା ବେଳକୁ, ବୋଉ କିଛି ସୋରିଷ ତେଲ ଭାଜିଦେଲେ । ଏକ ନିଃଶ୍ଵାସରେ ଅରକ୍ଷିତ ଦାରିଦ୍ର୍ୟପା ପଖାଳ ଓ ଆଳୁ ଚୁକଟା ଆବୋରି ନେଇ ତୋରାଣି ପିଇଲା ବେଳକୁ ବୋଉ ଘରେ ଥିବା ଆୟ ଆଦାରରୁ ଟିକେ ଅରକ୍ଷିତ ପଖାଳ ବେଲା ପାଖେ ପତରରେ ରଖିଦେଲେ । ଅତି ଦୁଃସ୍ଵିରେ ତପୁରତା ସହିତ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପଖାଳକୁ ଉଦରସ୍ତ କରି ଅରକ୍ଷିତ ଦୁଇଟି ହେକୃତି ମାରି ଦୀର୍ଘଶ୍ଵାସ ନେଲା ।

ସତ୍ୟେ କଷ୍ଟରେ କହିବାକୁ ଲାଗିଲା, ‘କି ରୋହୋରୁପୁ ଖରା ସାଆନ୍ତାଣୀ, ଆଉ ଟିକେ ତେନା ହୋଇଥିଲେ ମୋ ହଂସା ଭତି ଯାଇଥାନ୍ତା । ସାଆନ୍ତାଣୀ ତେନେ ଆପଣ ମୋ କାବନ ରଖୁ ଦେଲେ । ଆପଣଙ୍କ ହାତରକ୍ଷା କେତେ ସୁଆଦ, ମତେ ସବୁଦେଲେ ଭଲଲାଗେ । ଆଜି ଆପଣଙ୍କ ହାତ ତୋରାଣି ମୋ ପାଇଁ ଅମରୁତ (ଅମୃତ) । ମୋ କାବନ ପାଇଁ ସଞ୍ଜାବନୀ । ଏତିକି କହିବି, ତେନେ ଆପଣ ମୋ ପାଇଁ ମା’ ନକ୍ଷି (ଲକ୍ଷ୍ମୀ) । ଏତିକି କହୁ କହୁ ବାଡ଼ି ଦୁଆର ପାଣିକୁଣ୍ଡ ପାଖେ ବେଲା ପଥୁରୀକୁ ଧୋଇ ଉତ୍ତୁଡ଼େଇ ଦେଇ, ବାଡ଼ି ପିଣ୍ଡା ଉପରେ ଟିକେ ଗତି ପଡ଼ିଲା । ଯେମିତି ପିଣ୍ଡାଟି ତା ପାଇଁ ବିଳାସବ୍ୟସନ ପଲଙ୍କର ଗତି ସ୍ଵପ୍ନ ।

ଏପେଟେ ବୋଉଙ୍କ ମନ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସତ୍ୟେ । ସଠିକ୍ ସମୟରେ ଅତିଥି ଦ୍ଵାରସ୍ତ ହୋଇ କ୍ଷୁଧା ମେଖାଇ ଥିବାରୁ । ଅରକ୍ଷିତ ଆଉ କିଛି ସମୟ ବିଳମ୍ବ କରିଥିଲେ, କାଳେ କିଛି ଅପତନ ଘଟିଥାନ୍ତା ? ଯାହା ହେଉ ଠିକ୍ ସମୟରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯାଇଛି, ନହେଲେ କେଉଁ ମୁଣ୍ଡକୁଲେଇ ପଡ଼ିଥାନ୍ତା । ସ୍ଵାଭିମାନୀତା ଓ, ପେଟରେ ପେଟେ ଭୋକ, କିନ୍ତୁ କାହାକୁ କିଛି କହିବନି । ଆଉ ଟିକେ ଆଗରୁ ଆସିନଥାନ୍ତା, ଗଣ୍ଠେ ଗମନ ଖାଇଥାନ୍ତା ତରକାରୀ ତାଲି ସାଙ୍ଗେ ।

କିଛି ଦିନ ଅନ୍ତେ, ପୂର୍ବାହ୍ନ ସମୟ । ଦାଣ୍ଡ ପଟରୁ ଅରକ୍ଷିତର ତାଙ୍କ ଶୁଭିଳା - ‘ସାଆନ୍ତାଣୀ’ । ବୋଉ ତଳ ସାଲା ଦୁଲିମୁଣ୍ଡର ଦାଣ୍ଡ଼ର ଭିତର ଦୁଆର ପାଖ ହେଲାବେଳକୁ ଅରକ୍ଷିତ ନାହିଁ । ଦୁଇ ଗଛ ବଡ଼ ଖଡ଼ା ଦାଣ୍ଡ଼ ଘରେ ପକେଇଦେଇ ତର ତରରେ ପକେଇଲାଣି, କାଳେ ବୋଉ କ’ଣ କହିବେ ବୋଲି । ବୋଉ ଉଚ୍ଚ ସ୍ଵରରେ ଗରଗର ହେଲେ, ‘ଦେଖୁଲ ଯେ ଲୋକଟିକୁ, କାହାର ରଣା ହେବନି ପରା । ସେଦିନ ଗୁଣ୍ଠେ ପଖାଳ ପାଣି ଖାଇବୁ କି ନାହିଁ, ଆଜି ରଣ ଶୁଣିଦେଲା । ବୋଧେ କାହା ବିଲରେ କାମ କରୁଥିଲା । ଭଲ ଖଡ଼ା ଦେଖୁଛି, କିଛି ମୂଳ ବଦଳରେ ଖଡ଼ା ଆଣି ପକେଇ ଦେଇ ଗଲା । ସ୍ଵାଭିମାନୀ ତା ପରା !’

ଗାଁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶାସନ ପାଖ ବାରିକ ସାହି । ସେଠି ଠାକୁରଙ୍କ ଚିହ୍ନ କମି ଉପରେ ଝାଟି ମାଟିର ବକ୍ଷରେ ଘର ଅରକ୍ଷିତର । ନିଜ ହାତରେ ବାଉଁଶ କାମତା ମାଟି ଛାଟି ଘର ଖଣ୍ଡିଏ କରିଥିଲା । ଘର ଭିତରେ ଖଣ୍ଡେ ପୁରୁଣା କମ୍ପା, ଗୋଟେ ସରକାରୀ ସହାୟତାର କମ୍ପକ୍, ମାଣ୍ଡି କାନ୍ଥକୁ ଆଉଜିଆ ହୋଇଥାଏ । ଗୋଟିଏ ବେଶା ମସିଣା ଗୁଡ଼ିଆ ହୋଇ କାନ୍ଥକୋଣକୁ ତେରା ହୋଇଥାଏ । ନଡ଼ା ମୁକୁଳା ବାଲିଉପରେ ମାଠିଆ ଟି ପାଣି ଧରି ଦିନତମାମ୍ ଅରକ୍ଷିତକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଥାଏ । ଘର ପଛ ପଟକୁ ଇଟା ଝିଙ୍କାର ମାଟିରୁଲି ଟିଏ । ତେପା ତୋଳା ରସ ତେକଡ଼ି, ଲୁହା କପେଟ ଓ ଦୁଇ ଖଣ୍ଡ ରସ ଆଜି ଗିନା ପଡ଼ିଥାଏ । ଗୋଟେ ଓଳି ଭାତ ତରକାରୀ କଲେ ଅନ୍ୟ ଓଳି ତୁଲି ଶାନ୍ତିରେ ଶୋଇରହେ । ଅରକ୍ଷିତ କୁଆ ନ ବୋବାଉଣ୍ଡ, ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି, ପଖାଳ ହାଣ୍ଡିରୁ ବେଲେ ପଖାଳ ଲୁଣ, ଲଙ୍କା ଓ ପିଆଜ ଲଗେଇ ଗର୍ଭସ୍ତୁ କରି ମୂଳକୁ ବାହାରି ପଡ଼େ ।

ସେ ଦାଳ ଛପର ସୁଆଁସିଆ ଭାବେ ସିଦ୍ଧହସ୍ତ । ଏମିତି ତ ସେ ସବୁ କାମରେ ନିପୁଣ । ଖରାଦିନ ସାରା କଳା କୁଡୁକୁଡୁ ହୋଇ ଅକ୍ଷେପ ପ୍ରହର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶାସନ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସମସ୍ତ ଶାହିର ଦାଳ ଛପରରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ସାଧୁ ସୁଆଁସିଆ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ଅରକ୍ଷିତ ଭୋଲ ଭୋଲ ରୁ ଆସି ଦୁଇବଖରା ଓଲାଇ ଦେଇଥାଏ । ଯେମିତି କାମରେ ନିପୁଣ ସେମିତି ପରିଶ୍ରମୀ ଓ ନିଃସ୍ଵପନ । ବିନା ପରିଶ୍ରମରେ ଗୋଟେ ଅଣା କି ପାହୁଳା ଧରିବ ନାହିଁ । ଘର ଛପର ହେଉ ଅବା ବିଲ ବାଡ଼ି କାମ, ସବୁଥିରେ ପାରଙ୍ଗମ । ଟିକେ ଖୁଣ୍ଟି ହେବନି ତା କାମକୁ । କର୍ମଠି । ସେ ପାଇଁ ତାର ଆଦର ଓ ପେଟ ଉପାସ ରହେନି । ଦ୍ଵିପହର ଖାଇବା ମୂଳ କାମରେ ହୋଇଗଲେ, ରାତି ଖାଇବା ଯାହା ତାହା ବିନା ରୋଷେଇରେ ବୁଲେନିଏ । ଯଦି ଦିନେ ଖାଇବା କାମ କାମରେ ନଥାଏ, ପାଖ ଜଳଖିଆ ଦୋକାନରୁ ଜଳଖିଆ ଖାଇ, ରାତିର ଖାଇବା ରୋଷେଇ କରେ ।

ଅରକ୍ଷିତ ଅଧିବାହିତ । ବାହା କେମିତି ହୋଇଥାନ୍ତା ? କିଏ ଦୁଃଖିଆନ୍ତା ତା ବାହାଘର ? କେଉଁଠି କହୁ ହୋଇଥିଲା, କିଏ ତା ବାପା ମାଆ, କିଛି କହେନି କେବେ କାହାକୁ । ଆଠ ନଅ ବର୍ଷ ହୋଇଥିବ ବୋଧେ । ଲୋକେ କୁହନ୍ତି ଗୋଟେ ଦିନ ଗାଁ ପାଖ ରେଳ ଷ୍ଟେସନ୍ ରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଦାରିଆଡ଼େ ବୁଲୁଥିବା ଆଦରି ନେଇଛି ଏହି ଗାଁକୁ । ଆସିବା ଦିନଠୁ ନିଜର ଭଲ ସ୍ଵଭାବ ପାଇଁ କେହି ତାକୁ ସନ୍ଦେହ କରିନାହାନ୍ତି । ସେ ବି ଛୋଟ ପିଲାଟି ବେଳୁ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାକୁ ୨୨ ବର୍ଷ ହେବ, କାହା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିନାହିଁ । ପିଲାବେଳେ ଠାକୁରଙ୍କ ମଣ୍ଡପ ଉପରେ ରାତ୍ରିଯାମନ କରେ ଓ ଦିନରେ ଅଳ୍ପାନ୍ତ ପରିଶ୍ରମ କରେ । କେହି ଭାବିଲେ ଘରକୁ ପିଲାଟି ବେଳୁ ମନା କରିଦିଏ । ସକାଳୁ ଭାଟି ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି ଠାକୁରଙ୍କ ମନ୍ଦିର ଦାରିପାଖ ଓଲାଇ ପରିଷ୍କାର କରିଦିଏ । ସେଦିନଠୁ ମନ୍ଦିରର ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯେମିତି ଅରକ୍ଷିତ ବନ୍ଧା । ତା ବିନା ମନ୍ଦିରର

କୌଣସି ପର୍ବ ପର୍ବାଣି ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଲାଗେ । ବୟସ ବଢ଼ିବା ସଙ୍ଗେ ଗାଁର ସମସ୍ତ ଲୋକ ତାକୁ ଆପଣେଇ ନେଉଥିଲେ । ସ୍ଵଭାବ ଓ କର୍ମରେ ସେ ବି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆପଣାର କରିନେଉଥିଲା । ଛୋଟଠାରୁ ବଡ଼ ମାନଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଅରକ୍ଷିତ ଗୋଟିଏ ଡିଫି ପରିଚିତ ଆପଣାର ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଗାଁର ସମସ୍ତ ଭୋଜି ଭାତରେ ଅରକ୍ଷିତର ଅଳ୍ପ ଶ୍ରମ ଅବଦାନ । ଏମିତିକି ବେଳେ ବେଳେ ମନେହୁଏ ଗାଁର ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ଅରକ୍ଷିତର । ତା ମୁଣ୍ଡରେ ମୁଣ୍ଡେ ଡିଫି କେମିତି ସାଆନ୍ତାଣୀ କାମ ସୁରୁଖୁରୁରେ ହେବ । ଗାଁର ବୟସ୍କ ଲୋକଙ୍କ ପାଟିରେ ଗୋଟିଏ ନାମ ଅରକ୍ଷିତ...ଅରକ୍ଷିତ.. !

ବହୁତ ସମୟରେ ଅରକ୍ଷିତର ବାହାଘର ପାଇଁ ବୟସ୍କ ଲୋକମାନେ ଅରକ୍ଷିତକୁ ବାଧ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ, ଅରକ୍ଷିତ ବୟସ ଥିବା ବେଳେ ଅତି ନିପୁଣତାର ସହିତ କାହାକୁ ମନ ଭଣା ନକରେଇ ସେ ବନ୍ଧନଠାରୁ ଦୂରରେ ରହିବା ପାଇଁ ସଫଳ ହୋଇଛି । ବୋଧହୁଏ ସେ ତା ବାପା ମାଆଙ୍କ ସମ୍ପର୍କର ଅନୁଭୂତିକୁ ଅବା ନିଜ ଆର୍ଥିକ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଅତିଷ୍ଠ ହୋଇ ଏପରି କିଛି ପଣ ନେଇଥିବାର ପାଞ୍ଜି ହୁଏ । ସେ ଯାହାଟି ହେଉ ଗରିବ ହେଲେ ବି ତାର ଦୂରଦୃଷ୍ଟି ବହୁତ ।

ଦିନରେ ଅଳ୍ପାନ୍ତ ପରିଶ୍ରମ କରି ମାଟି ବାଲି ଝାଳନାକ ହୋଇ ଫେରିଲା ବେଳେ ତା ଝାଟିମାଟି ଘର ଦୁଆର ବାରଣ୍ଡାରେ ଅଳ୍ପ ମାରି ଦିଏଥାଏ । ଆହା କରି ପାଣି ମୁଣ୍ଡେ ବଦାଇ ଦେବାକୁ କେହି ନଥାନ୍ତି ତା ପାଖରେ । ତଥାପି ସେ କାବନ ସନ୍ତୁଷ୍ଟରେ ହାରେନାହିଁ । ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆର ବାଉଁଶ ଅଳଗୁଣ୍ଡିରୁ ଗାମୁଛାଟିକୁ ଚାଣି ଆଣି ନିଜ ମନତକର ବେଦନାକୁ ପୋଛିଦିଏ ସିନା, କେବେ କାହା ଆଗରେ ନିଜ ମନ ଭଣା ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗ ଦିଏନି । ସନ୍ଧ୍ୟା ନଇଁ ଆସିଲେ ସାହିର କିଛି ବୟସ୍କ ଓ ସମସାମୟିକ ଅବା ଉପର ତଳ ବୟସ୍କ, ତା କୁଡ଼ିଆରେ ପହଞ୍ଚନ୍ତି । କୁଡ଼ିଆରେ ଖଣ୍ଡେ ପଖାଳ ଓହଳି ଥାଏ । ଅରକ୍ଷିତ ତା ଅଳ୍ପାନ୍ତର ଦୁମ୍ବାର ଦାଳନାରେ ଏପରି ଲାଳିତ୍ୟ ଝୋଏ । କଳହଂସକେଦାର, ତୋଖୁ ଓ ଚୁମ୍ବୁର କେତେକ ପଢ଼ି ଆସେ ଆସେ ବାତାବରଣକୁ ମୁଖରିତ କରେ । ତାହାର ପାଳ ଓ ଲମ୍ବରେ ଯେମିତି ଅରକ୍ଷିତ ଶରୀରର ସମସ୍ତ ପାତା ଉଭେଇଯାଏ । କିନ୍ତୁ, ରାତ୍ରିର ବାକ୍ୟ ପ୍ରହରର ଶୂନ୍ୟତାକୁ ସହିତ ନିବିଡ଼ତା ତା ମନକୁ ଦୋହଲାଇ ଦିଏ । ଆଖିକୁ ରାତିସାରା ନିଦ ନ ଆସୁ, ଦେହରେ ଖଇଚୁଟା ଚାଟି ଆଉ, ଅରକ୍ଷିତ ଉପରକୁ ମୁହଁ କରି ବେଶା ମସିଣାରେ ପଡ଼ିଥାଏ, ଯେପରି ତା ନିର୍ନିମେଷରେ ଦାଳ ତଳୁ ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଛତା ତୁଳସୀ ଖସି ପଡ଼ୁଛି ଓ ସେ ତାକୁ ପାଉ ପୁଣି ତାକୁ ହୋଇ ଉଠୁଛି, ସକାଳୁ ସକାଳୁ ମୂଳ ଲାଗି ଯିବା ପାଇଁ । (କ୍ରମଶଃ)

ବୀରପୁରୁଷୋତ୍ତମପୁର, ପୁରୀ  
୯୪୨୨୩୧୪୧୯୧

# ‘ତୁମପରି ଛୋଟ ପିଲାଟିଏ’



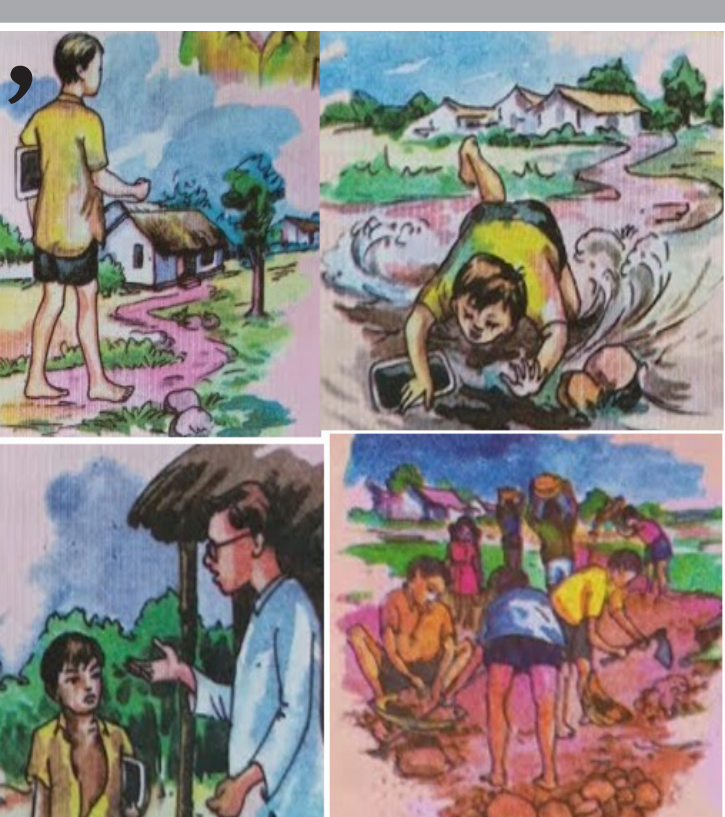
ଶିକ୍ଷା ଆମକୁ ଏହି  
ମାନସିକତା ଆଡ଼କୁ  
ଅଗ୍ରସର କରାଇବା  
ଉଚିତ । ଅନ୍ୟର ପୀଡ଼ା  
ଦେଖୁ ଆମ ଭିତରେ ଯଦି  
ଅଳ୍ପ ସମ୍ବେଦନଶୀଳତା  
ଜାଗ୍ରତ ନହୋଇପାରିଲା  
ସେ ଶିକ୍ଷାର ଲାଭ  
କ’ଣ ? ତେବେ ଯାଜ  
ସମାଜର ସ୍ଵାର୍ଥ ଆଗରେ  
ବ୍ୟକ୍ତିର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ଵାର୍ଥ  
ତୁଚ୍ଛ ମନେହେବ ।

ପ୍ରଣତି ପାତ୍ର

ଆମ ସମାଜ ପିଲାମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଅନେକ କିଛି ଆଶା କରିଥାଏ । ପିଲାମାନେ ବଡ଼ ହେଲେ ଦେଶର ଭବିଷ୍ୟତ ନିର୍ମାଣ କରିବେ ଏବଂ ନାଗରିକମାନେ ସୁଖସୁଖିନ୍ଦ୍ରୀୟରେ ବସବାସ କରିବେ । ଆଜିର ପିଲା କିଛି ବର୍ଷ ପରେ ବୟସ୍କ ପାଲଟିଯିବ । କୁହାଯାଏ, ପିଲାଟି କଞ୍ଚା ମାଟି ପରି । ଏହାକୁ ଯେମିତି ଓ ଯେଉଁ ପରି ଚାହିଁବେ ଗଢ଼ି ହେବ । ଶିକ୍ଷା ଦ୍ଵାରା ପିଲାମାନଙ୍କ ଜୀବନକୁ ଏକ ଦିଗ ମିଳିଥାଏ । ବ୍ୟବସ୍ଥିତ ଶିକ୍ଷାର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବିକଳ ଏବେ ସୁଦ୍ଧା ସର୍ବାଦୃଢ଼ିତ ହୋଇପାରିନାହିଁ । ତେବେ ଶିକ୍ଷାରେ ଅକ୍ଷର ଜ୍ଞାନ, ଗଣିତ, ବିଜ୍ଞାନ ବ୍ୟତୀତ ମୂଲ୍ୟବୋଧଭିତ୍ତିକ ଶିକ୍ଷା ମଧ୍ୟ ଅତି ଆବଶ୍ୟକ ।

ପିଲାଟି କାହିଁକି ପାଠ ପଢ଼ିବ ? ଆଜିକାଲିର ତଥାକଥିତ ବିଚାରାଧାରା ହେଉଛି ପାଠ ପଢ଼ିଲେ ଭଲ ଚାକିରିଟିଏ କରିପାରିବ । କିନ୍ତୁ ଶିକ୍ଷାର ଦୃଢ଼ତର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଉଛି ପିଲାଟି ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରି ସମାଜ ଗଠନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସହଯୋଗ କରିବ ଏବଂ ତା’ ଭିତରେ ସେବା ମନୋବୃତ୍ତି ଜାଗ୍ରତ ହେବ । ଭାରତର ଜନସଂଖ୍ୟା ଦେଖୁ ଅନେକ ପରିହାସ କରିଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ମତବାଦ ମଧ୍ୟ ରହିଛି ଯେ ମାନବ ସମ୍ବଳ ହେଉଛି ଭାରତର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଶକ୍ତି । ଯଦି ଦେଶରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରୁଥିବା ସମସ୍ତ ପିଲାକୁ ଉଚିତ ମାନବିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧଭିତ୍ତିକ ଶିକ୍ଷା ମିଳେ ତେବେ ଦେଶରେ ଦେଖାଦେଉଥିବା ସମସ୍ତ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ପସ୍ତା ମିଳିଯିବ । ଏଥିନିମନ୍ତେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶିଶୁକୁ ଏକ ସମାବଦନା ଭାବେ ଦେଖିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଆମ ସମାଜରେ ‘ତୁଳସୀ ଦୁଇ ପତ୍ରରୁ ବାସେ’, ‘ବିନ୍ଦୁଆଟି ଦୁଇ ପତ୍ରରୁ କୁଣ୍ଡେଇ ହୁଏ’ କହି ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଭଲ ଓ ମନ୍ଦ ବୋଲି ଚିତ୍ରଣ କରାଯାଏ । ହେଲେ ଯିଏ ତୁଳସୀ ପତ୍ର ତା’ର ସଂରକ୍ଷଣ ଓ ଲାଳନପାଳନରେ କେଉଁ ପରି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି ? ସେହିପରି ଯଦି ଗୋଟିଏ ପିଲା ଛୋଟ ବେଳରୁ ବିନ୍ଦୁଆଟି ବା ନକରାତୁକ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ଵଧାରୀ ହୋଇଥାଏ, ତେବେ ତାକୁ ଉଚିତ ମାନବିକ ପରିଚାଳିତ କରିବା ପାଇଁ ଆମ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ କ’ଣ ଯୋଜନା ରହିଛି ? ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ବିଖ୍ୟାତ ଓଡ଼ିଆ କବି ଜଗନ୍ନାଥ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ‘ତୁମ ପରି ଛୋଟ ପିଲାଟିଏ’ କବିତାଟି ମନେପଡ଼େ । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ଏହି କବିତା ପିଲାବେଳେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ପଢ଼ିଛୁ । ଏଥିରେ ସେ ଉତ୍କଳ ଗୌରବ ମଧୁସୂଦନ ଦାସଙ୍କ ମହାନତା ବିଷୟରେ ଏକ ସ୍ଵରର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଇଛନ୍ତି । ଏହି ତୁଳନାତୁକ ଢଙ୍ଗରେ ଲିଖିତ କବିତାରେ କବି ସମସ୍ତ ପିଲାଙ୍କ ଭିତରେ ମାନବ ସେବାର ଏକ ସମାବଦନାକୁ ଦେଖାଇଛନ୍ତି ।



ଶିଶୁ ମଧୁସୂଦନ ଯେତେବେଳେ ଗାଁ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପଢୁଥିଲେ, ଦିନେ ବର୍ଷା ଝଡ଼ି ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ସ୍କୁଲ ଯିବା ରାସ୍ତାର ଖରାପ ଅବସ୍ଥା ଯୋଗୁଁ ତାଙ୍କ ଗୋଡ଼ ଖସି ଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସେ ମୁହଁ ମାଡ଼ି ତଳେ ପଡ଼ିଯାଇଥିଲେ । ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ତାଙ୍କ ଗୁରୁଜା ଶିଶୁ ମଧୁସୂଦନଙ୍କୁ କାନ୍ଦୁଥ ସରସର ଅବସ୍ଥା ଦେଖୁ ଏହାର କାରଣ ବିଷୟରେ ପଚାରିଲେ । ସେତେବେଳେ ଶିଶୁଟି ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲେ ଯେ ଲଳିତ ଆସୁ ଆସୁ କାନ୍ଦୁଥିଲେ ତାଙ୍କର ଗୋଡ଼ ଖସିଗଲା । କବିତାର ପରବର୍ତ୍ତୀ ପଦଗୁଡ଼ିକ ସମାଜ ପ୍ରତି ଗୋଟିଏ ଶିକ୍ଷଣୀୟ ବାର୍ତ୍ତା ବହନ କରେ । ‘ହେଲା ଦଶହରା ଛୁଟି ବେଳ ପିଲାଟି ସକଳେ କଳା ମେଳ ମାଟି ଗୋଡ଼ି ବାଲି ପକାଇ ସଭିଏଁ ଗାଆଁ ମାଟି କଲେ ସମତୁଲ । ଏହା ଦେଖୁ ଲୋକେ ହେଲେ କାବା ଡକାଇଲେ ଗୁରୁ ଚାଟ ସଭା କହିଲେ ଏଭଳି ଭଲକାମ କଲେ ନିଶ୍ଚେ ଆମେ ଦିନେ ବଡ଼ ହେବା ।’ ଅତି ସରଳ ଭାଷାରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମହାନ୍ତି ମଧୁସୂଦନ ଜୀବନର ବିଚାର ରସସ୍ୟକୁ ଉନ୍ମୋଚନ କରିଛନ୍ତି । ମଧୁବାବୁ ନିଜେ କାନ୍ଦୁଥିଲେ କରାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଗଲେ । ତା’ ପରେ ସେ ତୁମ୍ଭ ହୋଇ ପାରିଥାନ୍ତେ । ପିଲାଟିର ସମାଜ ସୁଧାରିବା ସାମର୍ଥ୍ୟ ବା କେତେ ? କିନ୍ତୁ ସେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରିଥିଲେ । କାଳେ ତାଙ୍କ ପରି ଅନ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ସେ ଖରାପ ରାସ୍ତାରେ କରାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଯିବେନି ତ !

ଶିକ୍ଷା ଆମକୁ ଏହି ମାନସିକତା ଆଡ଼କୁ ଅଗ୍ରସର କରାଇବା ଉଚିତ । ଅନ୍ୟର ପୀଡ଼ା ଦେଖୁ ଆମ ଭିତରେ ଯଦି ଅଳ୍ପ ସମ୍ବେଦନଶୀଳତା ଜାଗ୍ରତ ନହୋଇପାରିଲା ସେ ଶିକ୍ଷାର ଲାଭ କ’ଣ ? ତେବେ ଯାଜ ସମାଜର ସ୍ଵାର୍ଥ ଆଗରେ ବ୍ୟକ୍ତିର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ଵାର୍ଥ ତୁଚ୍ଛ ମନେହେବ । ଆଜିର ଶିକ୍ଷା ପଦ୍ଧତିରେ କୃତ୍ରିକ କୌଣସି ପାଠ୍ୟକ୍ରମରେ ସମାଜ ପ୍ରତି ଆମର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବିଷୟରେ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ପଢ଼ାଯାଉଛି । କାଁ ଭାଁ











